देशकालौ तु संप्रेक्ष्य बलाबलमथात्मनः। नादेशकाले किञ्चित्स्याद्देशकालौ प्रतीक्षतां। १०९०
तथालोकभयाच्चैव क्षन्तव्यमपराधिनः। एत एवंविधाः कालाः क्षमायाः परिकीर्त्तिताः।
अतोऽन्यथानुवर्त्तन्तु तेजसः काल उच्यते। तदहं तेजसःकालं तव मन्ये नराधिप।
धार्त्तराष्ट्रेषु लुब्धेषु सततञ्चापकारिषु। नहि कश्चित्क्षमाकालो विद्यतेऽद्य कुरून् प्रति।
तेजसश्चागते काले तेज उत्सृष्टुमर्हसि। मृदुर्भवत्यवज्ञातस्तीक्ष्णादुद्विजते जनः। काले प्राप्ते द्वयञ्चैतद्यो वेद स महीपतिः।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि अर्जुनाभिगमनपर्व्वणि द्रौपदीवाक्ये अष्टाविंशतितमोऽध्यायः॥ २८॥

॥ युधिष्ठिर उवाच॥ क्रोधो हन्ता मनुष्याणां क्रोधो भावयिता पुनः। इति विद्धि महाप्राज्ञे क्रोधमूलौ भवाभवौ। १०९५
यो हि संहरते क्रोधं भवस्तस्य सुशोभने। यः पुनः पुरुषः क्रोधं नित्यं न सहते शुभे। तस्याभावाय भवति क्रोधः परमदारुणः।
क्रोधमूलो विनाशो हि प्रजानामिह दृश्यते। तत्कथं मादृशः क्रोधमुत्सृजेल्लोकनाशनं।
क्रुद्धः पापं नरः कुर्य्यात् क्रुद्धो हन्याद्गुरूनपि। क्रुद्धः परुषया वाचा श्रेयसोऽप्यवमन्यते।
वाच्यावाच्ये हि कुपितो न प्रजानाति कर्हिचित्। नाकार्य्यमस्ति क्रुद्धस्य नावाच्यं विद्यते तथा।
हिंस्यात् क्रोधादवध्यांस्तु वध्यान् संपूजयीत च। आत्मानमपि च क्रुद्धः प्रेरयेद्यमसादनं। ११००
एतान् दोषान् प्रपश्यद्भिर्व्वर्जितः क्रोधो मनीषिभिः। इच्छद्भिः परमं श्रेय इहचामुत्र चोत्तमं।
तं क्रोधं वर्ज्जितं धीरैः कथमस्मद्विधश्चरेत्। एतद्द्रौपदि सन्धाय न मे मन्युः प्रवर्द्धते।
आत्मानञ्च परांश्चैव त्रायते महतो भयात्। क्रुध्यन्तमप्रतिक्रुध्यन् द्वयोरेष चिकित्सकः।
मूढो यदि क्लिश्यमानः क्लिश्यतेऽशक्तिमान्नरः। बलीयसां मनुष्याणां त्यजत्यात्मानमात्मना।
तस्यात्मानं संत्यजतो लोका नश्यन्त्यनात्मनः। तस्माद्द्रौपद्यशक्तस्य मन्योर्नियमनं स्मृतं। ११०५
विद्वांस्तथैव यः शक्तः क्लिश्यमानो न कुप्यति। अनाशयित्वा क्लेष्टारं परलोके च नन्दति।
तस्माद्बलवता चैव दुर्ब्बलेन च नित्यदा। क्षन्तव्यं पुरुषेणाऽऽरापत्स्वपि विजानता।
मन्योर्हि विजयं कृष्णे प्रशंसन्तीह साधवः। क्षमावतो जयो नित्यं साधोरिह सतां मतं।
सत्यञ्चानृततः श्रेयो नृशंसाच्चानृशंसता। तमेवं बहुदोषन्तु क्रोधं साधुविवर्ज्जितं।
मादृशः प्रसृजेत् कस्मात् सुयोधनवधादपि। तेजस्वीति यमाहुर्वै पण्डिता दीर्घदर्शिनः। ११०८०
नक्रोधोऽभ्यन्तरस्तस्य भवतीति विनिश्चितं। यस्तु क्रोधं समुत्पन्नं प्रज्ञया प्रतिबाधते। तेजस्विनं तं विद्वांसो मन्यन्ते तत्त्वदर्शिनः।
क्रुद्धोहि कार्य्यं सुश्रोणि न यथावत् प्रपश्यति। न कार्य्यं न च मर्य्यादां नरः क्रुद्धोऽनुपश्यति।
हन्त्यवध्यानपि क्रुद्धो गुरून् क्रुद्धस्तुदत्यपि। तस्मात्तेजसि कर्त्तव्यः क्रोधो दूरे प्रतिष्ठितः।
दाक्ष्यं ह्यमर्षः शौर्य्यञ्च शीघ्रत्वमिति तेजसः। गुणाः क्रोधाभिभूतेन न शक्याः प्राप्तुमञ्जसा।
क्रोधं त्यक्त्वा तु पुरुषः सम्यक् तेजोऽभिपद्यते। कालयुक्तं महाप्राज्ञे क्रुद्धैस्तेजः सुदुःसहं। ११०८५
क्रोधस्त्वपण्डितैः शश्वत्तेज इत्यभिनिश्चितं। रजस्तु लोकनाशाय विहितं मानुषं प्रति।
तस्माच्छश्वत्त्यजेत् क्रोधं पुरुषः सम्यगाचरन्। श्रेयान्स्वधर्म्मानपगो न क्रुद्ध इति निश्चितं।